రంగవల్లి

అది - "మనుచరిత్రం బందుకొనువేళ" - కొత్త బరువుగా, పెండేరం ఒరుసుకూంటూన్నది - పెద్దన్నగారు, ఆపాదం రవంత ముందుకుమోపి, రాజును మించిన ఠీవితో గొంతు సారించాడు: రాయలవారు, పరధ్యానంగా, వింటూన్నట్టు చిరునవ్వుతో, యోధుడల్లే కూర్చున్నాడు:-

మనుచరిత్ర రచన పూర్తి అయేసరికి అందులో రవ్వల్లాంటి పద్యాలన్నీ, విద్యానగరంలో ప్రతిఇంటింటికీ, చూరు చూరుకూ, పెండె పెండెకూ పట్టిపోయినాయి. ఆ సంగతి యిచ్చిపుచ్చుకునేవారికీ, తతిమ్మా పెద్దలందరికీకూడా తెలుసు. కాని, యీ తతంగం అంటూ తలపెట్టి, ముహూర్తం పెట్టినప్పుడు - అదో ఉత్సవమంత హంగామాగా చేస్తున్నప్పుడు మళ్ళీ ఒక్కసారి, అక్కడా-అక్కడా నాలుగు పద్యాలు ఏరి, వినిపించడం - అదో లాంఛనం: ఆ మొక్కు తీరిపోగానే, ఆశ్వాసాలకు ముందూ వెనుకా పద్యాలు చదవడం రివాజు: ఆ పద్యాల పసలో ఉంది, - కృతి పుచ్చుకునేవాడు, ఎంతవరకూ మోజుపడతాడో, - ఎంతకు తూగుతాడా అనేది!-

ఒకటి తరువాత మరోపద్యం, వెనుకటిదాని తాతలాగా, సభలో మురుస్తూంది: రాయలవారు, ఇంద్రుడైనాడు, చంద్రుడైనాడు, - వాళ్ళను పుట్టించిన వాడైనాడు - చతుర్దశ భువనాల్లో ఉన్న తురుష్కుల నందరినీ, ఒంటిచేతి మీద చీల్చి చెండాడాడు: అంతటితో శాంతించక బంగారం తాంబూలంలో పచ్చని అగ్రహారం పెట్టి, పెద్ద బ్రాహ్మడి నోటిమీదుగా ప్రబంధం అంకించుకుంటున్నాడు -

వందిమాగధులకు అది ఆట విడుపు, సభాస్తారులు మాత్రం తప్పనిసరిగా పద్యాలకు రాజోచిత మర్యాదగా, తల పంకించుతూ, కొలువు చేస్తున్నారు-

"చిన్నాదేవీ జీవితనాయక?-"

ముసలి సత్తువకొద్దీ, ఉన్నట్టుండి, కందపద్యం తునక బాకల్లే విసిరాడు: గురి బెడిసిపోకుండా రాయలవారి గుండెల్లో నాటింది - సభలోంచి దూసుకున్నారు-

"కవితా ప్రావీణ్యపణేశ, కృష్ణరాయ మహేశా!-"

"రాజు వెంట సభఅంతా తరలింది: నడుస్తూనే పెద్దన్న గారు పద్యం పూర్తిచేశారు: అప్పటి కప్పుడే, కృష్ణరాయ మహేశుడు, అరదంమీదికి దుమికి, మనోవేగం అయినాడు -"

"వాకిటి కావలి తిమ్మన్న ఒక్కడూ, జాలిగా ఆ వంకే చూస్తూ నిలుచున్నాడు: పెద్దన్నగారి అడుగుఅక్కడ ఆగింది:"

"ఏం తాతా?" అని గొణుక్కున్నాడు తిమ్మన్న:

"ఏం అన్నా!" అని గదమాయించింది - గండపెండేరం.

కృష్ణుడిమీద యిప్పటికైనా కరుణ కలిగిందేమో అనుకున్నాను! అని నిట్టూర్చాడు తిమ్మన్న:

"తమ్ముడూ! –కవికీ కత్తికీ కరుణ ఏమిటి? – ఒక్కటే వాడి! అని పిడుగల్లే అన్నాడు పెద్దన్నగారు: గజపతుల ఆడపడుచు అలా అయిపోవడానికి, కారణం ఏ రాజపరమేశ్వరుల ప్రతాపం? – కన్నతల్లి మోహనాంగిని కత్తివాత చేసిన, – కన్నడ రాజ్యరమారమణుడు – ఎలా మరచిపోతాను, – ఎందుకు కరుణిస్తాను తిమ్మన్నా! – అంకితం పద్యాలకు అహోరాత్రాలు పదును పెట్టాను – ఆకల్పాంతం ఈతడి యశఃకాయాన్ని చీల్చి చెండాడుతూండవద్దూ: మోహనాంగి, నా శిష్యురాలు తిమ్మన్నా! – ఆతల్లి ఆత్మశాంతికి, – ఇంతకాలం బ్రతికాను –" పెద్దన్నగారు శోకంతో, నేల దద్దరిల్లే అడుగులు వేస్తూ వెళ్ళిపోయినారు –

తిమ్మన్న అలాగే ద్వారానికి ఆనుకుని చతికిలపడి పోయి, – కళ్ళనీళ్ళతో, ఆనాటి కథంతా తలపోసుకున్నాడు – కన్నదీ, విన్నదీ!.............

2

రాయలవారు కటకందాకా దిగ్విజయం చేసి, మగుడి నగరుకు వేంచేస్తున్నారని – రాజధానిలో చాటించారు: నగరానికి నలుమూలలా ఉన్న పూలన్నీ దులుపుకువచ్చి, పౌరులు మహారాజుమీద పుష్పవర్షం కురిపించేందుకు కావలసిన కట్టుబాట్లన్నీ మహామంత్రి చేశాడు: అందరికీ కనువిందుగా కన్నడ – రాజ్యరమారమణుడు రాజమార్గమంతటా తీవి మెరయించి – అలసటగా అంతఃపురం ప్రవేశించాడు:

మహారాణి తిరుమలాంబికా, అమ్మాయి మోహనాంగి, ఎదురుగా వచ్చారు: అన్ని ఏళ్ళనుంచి కాపురం జేస్తున్నా రాణి అప్పటికప్పుడు, అన్నాళ్ళకు కనపడ్డ నాధుణ్ణి ఓరగా చూస్తూ కొత్త పెళ్ళికూతురంత సిగ్గుపడ్డది: మహారాజు, ఒక్క కటాక్ష వీక్షణం అలవోకగా ప్రసరించారు:

"విజయలక్ష్మీ సమేతులు – మహారాజులు–" అని ప్రణామంచేసింది – మోహనాంగి: రాయలవారు రవంత ఉలికిపడి, తిమ్మరుసు అయ్యవారివంక చూశారు.

"ప్రభువు మార్గాయాసం అపనయించుకోవలసి ఉంది –" అని మనవి చేసినట్టుగా పలికి, – ఇద్దరూ బయటికి తప్పుకున్నారు:

"అమ్మాయి శ్లేషించిందేమోనని, అనుమానం అప్పాజీ!" అన్నారు రాయలవారు: తిమ్మరుసు వెంట అడుగు వేస్తూ : "అనుమానం కాదు. అదిరూఢే ప్రభూ!"

"అతి రహస్యంగా కొనసాగించడమే! – మనం గజపతుల కన్యను చెట్టబడినట్టు – అప్పుడే ఇక్కడికి ఎలా తెలిసింది?"

"రవి కంటబడనివి, కవికి ఎలా తెలుస్తాయో అలాగే – మీబిడ్డ ఆమాత్రం గ్రహించలేదా?"

"విజయలక్ష్మి అని పేరుకూడా ఎలా తెలిసింది? అంతఃపురం మనమీద వేగు నడుపుతూందా?–"

"అది అసంభవం నాయనా! కాని, నీ దిగ్విజయవార్త మరుక్షణంలో దిగ్దిగంతాలూ వ్యాపించడం పరిపాటి అయిపోయింది: ఇదీ అంతే! –"

"అంతేనని తోచదు అప్పాజీ! – నాకు అవగతం కాని హంశం ఏదో ఉంది: తనతల్లికి సవతిని తెచ్చానని, మా తల్లికి ఆగ్రహం వచ్చిందేమో?"

"రాదు – ప్రభువు శోభన పరంపరా వ్యాప్తికి వంరియని ప్రజలు – విద్యానగరంలో లేరని – నేను మనవి చేయవలసిన అగత్యం వస్తుందని అనుకోలేదు –"

"అది కాదు – అప్పాజీ! –"

"నీ మనసుకు సంకోచాన్నీ భేదాన్నీ కలిగించే విషయాన్ని యింకా తరచడం ఎందుకు నాయనా! పడిన శ్రమకు తగినఫలం దక్కింది – అదే, నీకూ నీ దేశానికి కావలిసింది: యీ మూడు రాత్రులూ వసంతోద్యానం మీ విడిది –" రాయలవారు, – ముసిముసిగా నవ్వారు:–

3

విద్యానగరంలో విడిది విడిదికీ, – తెల్లవార్లూ, శోభనపు కళ, పున్నమి వెన్నెలగా వెల్లివిరిసింది – రాయలవారు, – ఎక్కడో మారుమూల మాధవీమంటపంలో, అసురుసురులతో, – ఆకాశంలో చుక్కలు కన్నులకు అందినన్ని లెక్కపెట్టి, – ఆదమరచి నిద్రపోయినారు;

నగరిలో, పెద్ద ముత్తైదువు తిరుమలాంబ, – నాథుడు సాక్షాత్ కృష్ణావతారమని నమ్మిన ఛాందసాన, పరిపాటి అయిన ఒంటరితనంతో, – నిదురవచ్చేదాకా, ప్రభువు దిగ్విజయవార్తలు చెలికత్తెలు, చిలువలు పలవలల్లి మనవి చేయగా, సెహబాస్ అని తల ఊచుతూనే ఊయెలమీద, కునుకు పట్టించుకుంది.

తొలికోడి కూసింది: రాయలవారు – ఉలికిపడి మేలుకున్నారు. నిదురమబ్బున అడుగు తడబడగా, – మాధవీ మంటపంలో అల్లిబిల్లిగా ఉన్న మల్లెతీగలు, – రాయలువారిని, అలవోకగా గాఢాలింగనం చేసినవి: కలలంతటా అల్లుకపోయిన – గజపతుల ఆడపడుచు కౌగిలింతగా, రాయలవారు తబ్బిబ్బైపోయి, – నిదురమైకాన మనసును ఉగ్రూత లూచి, – తెలివి తెచ్చుకుని, తీగెలమెలి విడిపించుకుని – నికరంగా – ఇక మేలుకున్నారు.

కపర – కపరగా ఉంది, చీకటి; కన్ను చూచాయగా కనబడుతూంది: మాటుమణగిన నగరం, – ఓ మూలనుంచి మేలుకుంటూంది:

ఎక్కడనుంచో మూలుగు వినబడుతూంది: ఎంత సేపుగానో, ఆ సవ్వడి, మనసులో రాపాడుతూనే ఉంది, కాని, – పోలికకు రాలేదు:

అడుగులు, అటులాగినవి: గున్నమావి తిన్నెమీద నుంచి, వస్తూంది ఆ మూలుగు–

"–అప్పాజీ!–"

"రాయలవారు గొంతులో, భయం, ఆశ్చర్యం, విషాదం, విభ్రమం–"

మహామంత్రి రెండు కళ్ళూ పొడిచేసి – ఎవరో ఆ తిన్నెమీదపడేశారు: గాటుల్లో చిమ్మిన నెత్తురు, పేరుకుపోయింది: మనిషి, ఒకటే మూలుగుతో, మూటల్లే ఒంటిమీద స్పృహలేకుండా గుటగుట లాడుతున్నాడు – రాయల వారంత కరుకుయోధుడు – నిర్దాక్షిణ్యంగా అంతసీమను జయించుకువచ్చిన జగజెట్టి – చూసి చూడగానే, పసిపాపడల్లె అడలుతూ, నిలువునా కుప్పకూలి పోయినాడు:

ఒర దూసుకున్న కత్తిలాగా, మనసు, రాత్రి ఏం జరిగి ఉంటుందో ఒక్కసారి ఝళిపించింది–

గజపతుల కన్నె, ఆమె వెంటవచ్చిన దాసీ రాకాసులు, – మహామంత్రి, మంచితనానికి చేసిన తంత్రం – పసిపట్టి ఉంటారు: అలా కసితీర్చుకుని ఉంటారు:

తనకైతే, చేతనైనంతవరకూ, రాజ్యాలు జయించడం, పరరాజుల ధాకను అరికట్టడం, ఇలాటి, వీరరాహుత మర్యాదలే తప్ప, మరో పోణిమి, మొదటనుంచీ అబ్బలేదు: మనసుతోనే వ్యూహాలు పన్ని, ఊహాలతోనే ఆటకట్టించే ఎత్తుదుమికించడం, మహామంత్రుల ప్రజ్ఞ: అది తనకు అర్థం కాదు, చేతకాదు:

మొదటినుంచి కూడా, – గజపతులతో వియ్యం తనకు యిష్టంలేదు; ఆ చిన్నది, తనకుమార్తె ఈడుది: ఎంతజయించినామటుకు, ఏ మొగం పెట్టుకుని తనంత పలకమారిన సంసారి, తగుదునమ్మా అంటూ, పెళ్ళికొడుకు కౌతాడు? – ఆ చిన్నది ఏమనుకుంటుంది? కన్నవారూ, విన్నవారూ ఏమనుకుంటారు? –

మహామంత్రి దీనికంతటికి ఒక్కటే సమాధానం యిచ్చారు: అంతా విని, ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వి, – "నీకు తెలియదు నాయనా! – రాజతంత్రంలో, – కయ్యానికే కాదు, వియ్యానికీ అంతకుమించిన ప్రాముఖ్యం ఉంది! మన సీమలో ఉండి, ఆసీమ ఏలికలను, అనుక్షణం అదుపులో ఉంచనౌనా? – కత్తిపదునుకు చేరువగా వాళ్ళకన్నెలను తెచ్చుకుంటే – ఏనాటికీ మనకు వాళ్ళు పాదాక్రాంతులేగా! కత్తికి ఒక్కటే పదును, రాజనీతికి – వేయిపదను లున్నాయి!– నేను చెప్పినట్టుగా చెయ్యి! –" ఇంకా అర్థంఅయేట్టు, రెండుముక్కలలో చెప్పారు! తాను, సరేనని, తలవంచుకున్నారు!

కత్తికి బాసెకంకట్టి తరలించారు! – గజపతులు, కన్నెధారపోశారు: పెళ్ళివారు విద్యానగరానికి తిరిగి వచ్చారు.

క్రొత్త పెళ్ళికూతురికి, ఆమె పరిచారికా గణానికి, అప్పాజీ అతిరహస్యంగా విడిది ఏర్పాటు చేశాడు. అతి వైభవంగా పునస్సంధానానికి సన్నాహంచేశాడు –

అంతవరకూ రాయలవారు, వధువును కళ్ళచూడలేదు: ఎవరూ, ఆమె అందచందాలను వర్ణించి, నోరూరించలేదు: ఆయనకు ఆ విషయంలో అట్టే ధ్యాసకూడా లేదు: అప్పాజీమాటకు ఎదురాడే అలవాటులేక రాజ్యభారంతో బాటే, ఈ బరువూ ఎత్తడానికి మొగ్గాడు: అంతే కాని, అద్దరివయసులో తనకు యీ పెళ్ళి ఎందుకు, – ఆ చిన్నది ఎలావుంటే మటుకు తనకెందుకు? ప్రార్థనల్లా ఒకటే! – ఈసారి అయినా ఆంధ్రనాయక స్వామి కరుణించి, మొగపిల్లవాణ్ణి యిస్తే – వంశం నిలుస్తుంది, – తానూ అప్పాజీ యిన్నాళ్ళుగా చేసిన నిర్వాహకం నిలుస్తుంది, – తిరుమలాంబిక నీళ్లాడే ప్రొద్దులు! – ఆ చల్లని కబురు వినేందుకే, రాయలవారి తహతహా!–

"ఈ రాత్రికే మీకు శోభనం నాయనా!" అంటే సరేనన్నాడు:– "కాని, ఈ రాత్రి పిల్లదాని కంట నీవు పడవద్దు!" అన్నా, అదేమని విడ్డూరానికి చకితుడు కాకుండా సరే నన్నాడు! – కారణం ఏమిటో అప్పాజీ వివరించాడు – "గజపతుల గణమంతా జయించి తెచ్చామని, కత్తులు నూరుతున్నది – వాళ్ళతో కలసిమెలసి, వైనంతీసిన, పరిచారికలు, ఇది రూఢీచేశారు! చిన్నది, మేలి ముసుగుతోనే

ఉంటూంది! అందువల్ల ఆ కవళిక గమనించడానికి ఆస్కారం లేకపోయింది. అది ఒడ్డె ప్రతాపం! – ఒంటరిగా పడకటింటిలో తొలిసారి తారసిల్లినప్పుడు, అక్కసుమీద, ఏ ప్రమాదమన్నా జరగవచ్చు! అందుకని, – నీకు మారుగా, ముమ్మూర్తులా నీ ప్రతిమను, అక్కడ అమర్చాను! నిలువెల్లా తేనె నింపాను! – నేను మాటున ఉండి, వైఖరి గమనించి, దుడుసుతనం చేసి, ఒరదూసినా, ఎదుటపడి, లొంగదీసి, నీకు అనుకువగా, మనసు కరిగిస్తాను!–"

మహామంత్రి, ఇంత ఎత్తువేశాడు! – చివరకు ఇలా అయినాడు –

"అప్పాజీ ఇలా బడుగు కావడానికి కారణం – గజపతులకన్నె! – అడుది అని కనికరించ అవసరంలేదు! –"

–ఒరలోనుంచి కత్తిదూకింది: రాయలవారు, అంతకుమించిన ఒరవడితో, ఆ ప్రాసాదంలోకి దూకారు:

4

ముఖమంటపంలో, ఆ ఒక్కతే అలవోకగానిలుచుని ఉంది: రాయలవారు హుంకరింపుగా అంతవరకూ సాగారు: ఆ చిన్నది, అడుగు ముందుకువేసి, అరికట్టింది! – ఓరగా – "ఏమా ధూకుడు!" అన్నట్టు, నిదానంగా మందలింపుగా చూసింది! – కన్నడ – రాయలు అరమోడ్పుగా చూపు కుదించుకుని, – కుడ్యభాగాలన్నీ, కొత్తగా చూస్తున్నట్టు చూశాడు: రతీమన్మధులు, ముక్కోటి వైఖరుల మురిసిపోతున్నారు:– చూడగా చూడగా, కరాన గాద్గదికం, – గళాన కలవరం – రాయలవారు, ఒక్క నిమేషం, మామూలు మనిషల్లే అయిపోయి, – అంతలో ఠీవి సంబాళించుకుని, – కత్తి పదునంత కన్నుచేసి, – విసరపోయినారు:

బెదురులేకుండా నవ్వింది, ఆ ఒక్కతే, ఆ వీరుడి ఝుళిపింపుకు:

"తండ్రిపరువానికి, తలవంపులుకాదా ఈ ధుడుసుతనం, జయవీరా!–" అని కిలకిల లాడింది: ఒడ్డెపడుచు జాణతనం కన్నడ రాయలకు సోకలేదు: ఆ మాట మెలకువ విప్పి చెప్పేదాకా అర్థంకాలేదు: ఆ చిన్నదాని కంటివంక, చేతికత్తి పదునువంక చూస్తూ చూపులు సానబెడుతున్నాడు:–

"మీ నాయనగారు, కంటపడ్డ దాసీపడుచును, ఒంటరిగా చూసి కౌగిలించేవారుకదా! – మీరు కత్తిదూయడం మరియాదా? – ఎంత అమాయకులండీ! – ఏ అమ్మకన్న బిడ్డలండీ! –"

–ఎంతో అమాయికంగా, సంశయం తీర్చుకునేందుకు అడుగుతునట్టు, విన్నపా లౌతూంది, ఆ చిన్నది – రాయల వారు ప్రజ్వలించిపోయినాడు –

"అంతఃపుర తోరణానికి, నులిమంచువంటి ఉలిపిరి తెర;– దాని వెనుక మరొకటి..."

ఏడు తెరల వెనుక మెసలే బంగారుబొమ్మ – ఈమాటలకు కిలకిల లాడింది! – ఇటు అడ్డం తొలగని చిన్నది:– రాయలవారంత ఉవ్వెత్తునా మౌనంగా నవ్వుతూంది;–

ఒక్క హుంకారముతో, చిన్నది మల్లెదండల్లే రాలిపోయింది: రాయలవారి, రతనాలు తాపినబాకు, తెరలన్నీ దూసుకుపోయి, కిలకిలను కూల్చేసింది –

కూలిపోయింది – కన్నకూతురు మోహనాంగి! – పిడిమీదుగా నెత్తురు చిమ్మకుండా గుండెపొదివి పట్టుకుంది, – చావు చాయలకు రాలేని నవ్వు నవ్వింది.

విజయలక్ష్మి నా నెచ్చెలి, ప్రభూ! – మీరు కత్తికి బాసెకం కట్టించగానే, – కంఠం నరికేసుకుంది – గజపతి మీకు దాసుడైనాడు: ఆ యింటి ఆడపడుచు అవమానం తప్పించుకుంది –

–రాయలవారు – రాతిబొమ్మ:

"కత్తికొకనీతి, – గంటానికి ఒకనీతి వుంటుందని ఊహించలేకపోయినాను: మహా మంత్రులకు హృదయం లేకపోవచ్చు! – మహారాజు – మహాకవి – బిడ్డలకన్న తండ్రి, తిరుమలాంబికా ప్రాణేశ్వరులు – ఇంతటివారని, ఎన్నడూ కలగనలేదు –"

రాతిబొమ్మ కన్నీరు గ్రిమ్మరిస్తూంది–

కొన ఊపిరి, ఇంకా పలుకుతూంది –

"కృష్ణరాయలు ధర్మప్రభువు! – అని అమాయకులు అనుకుంటున్నారు – హిందువులందరూ కన్నతండ్రిగా భావిస్తున్నారు – పాపం!–"

–రాయలవారు, కన్నతండ్రిగా – అమ్మా! – అని ఆక్రోశించాడు:–

"మీ మీద నాకు పగలేదు ప్రభూ:– రాజ్యకాంక్షకు ఏ యింటి పడుచైనా యిలా బలి కావలసిందే! – గజపతి, – మీ అంత వైభవోపేతుడు కాకపోయినా, – సాటి హిందూ ప్రభువు! – విజయలక్ష్మి, నావంటి ఆడపడుచే! – కాని, మహారాజుకు ఎవరు హెచ్చరికలు చేస్తారు? – మహామంత్రి ప్రజ్ఞాచక్షులకు ఇలాంటి అల్పవిషయాలు గోచరించవు కదా! – అవును, – అదే రాజనీతి! ... అదే సామ్రాజ్యం..."

...బంగారపుబొమ్మ మంచు ముద్దయిపోయింది: కన్నడరాయల మనసు, తల్లి లేని పసిపాప అయింది:–

సర్వశూన్యంగావున్న అంతఃపురంలో పిడుగులు ఒర దూసుకున్నట్టు, ఝుళుక్ మని మ్రోగింది, – రాయలుగుండెలో శోకం, – ఎక్కడిదక్కడే పేరుకుపోయింది: చిన్న రాణికి పరివారంగా తరలివచ్చిన, ఒడ్డె కన్నెలందరూ కన్నెత్రాచులల్లే ఒడ్డాణపుకత్తులు దూసి, కమ్ముకున్నారు:

విచ్చుకత్తుల వాడికి, రాయలవారు మ్రాన్పడలేదు – ఆకన్నెల కన్నుల రంపపుకోతకు వితావితలైనాడు: ఎన్నడూ వంగని శిరస్సు, నేలకు సోకింది:

–అరవిచ్చిన మల్లెదండల్లే, మోహనాంగిని పుణికి పుచ్చుకుని, ఆ కన్నెలందరూ, – ఆవేశంతో దుమికే తరగలల్లె, – సన్నజాజులనీడలో శాశ్వతంగా జోకొట్టారు: తమ రాజధానికి, కలకాలం జ్ఞాపకంతో, తలవంచుకుని, వెళ్ళిపోయినారు.

–మోహనాంగిజాడ, నాగవాసంలో ఏనాటికీ తెలియలేదు: ఆతల్లి ఆరాటానికి, అంతులేదు; పిల్లదానివైనం తెలియజెప్పడానికీ, ఊరడించడానికీ, మహామంత్రులుకాని, మహారాజుకాని, అంతఃపురం చాయలకు రాలేదు:

–మంచి ప్రొద్దురాకమునుపె తిరుమలాంబిక నీళ్ళాడింది: బారెడు పిల్లవాడు:–

వసంతోద్యానంలో, దివ్యభవనం ఒకటి నూతనంగా వెలసింది: అది నివాస నికేతనమో, సమాధో, – కారాగారమో, – ప్రజలకు అర్థంకాలేదు; అడిగి తెలుసుకునే నిబ్బరం ఎవరికీ లేదు.

ఎన్నడన్నా, "పున్నమివెన్నెల్లో, – ఆ భవనంలోవింత వెలుగులు తోచినట్టు, వేయివన్నెల కిలకిలలు వినిపించినట్లు, ప్రజలు, భయం–భయంగా భ్రమసిపోయేవారు. తెల్లవారిన తరువాత, – అదంతా, ఏదో చీకటి–చీకటిగా – ఊహకు అందని శాపంగా చూసినవాళ్ళకు కనిపించేది. చూడకపోయినా, తలచుకుంటే అలా అనిపించేది.

ఎవ్వరూ అడుగు అటు పడనిచ్చేవారుకాదు: ఒక్క పెద్దన్నగారుమాత్రం – చుట్టపు చూపుగా కటికచీకటుల్లో, – అటు పచారుచేస్తూ ఉండేవారు –

కాలం గడవగా – గడవగా – "అది చిన్నాదేవి, మేడ!" అంటూ ప్రజలు, రహస్యంగా తలచుకుని, ప్రభువును తలచుకుని, దద్దరిల్లేవారు:

–రాయలరాజ్యం యధా వైభవంగా సాగుతూంది: అష్టదిగ్గజాలకూ పుష్టీ తుష్టీ ఒనగూడుతూనే ఉంది: సప్తసంతానముల సంకల్పానికీ, నిర్వహణానికీ – ఏమీ లోటులేదు–

కాని, – పెద్దన్నగారు, – మరచిపోడు!...

..."ఆ తల్లి ఆత్మశాంతికి, యింతకాలం బ్రతికాను తిమ్మన్నా! –"

...తిమ్మన్న కంట నీరు వరదలౌతూంది. సభాభవనం నిశ్శబ్దంగా ఎలుగెత్తి రోదిస్తున్నది. చెమ్మతో చెదరినచూపులకు, రాజధాని శిఖరగోపుర ప్రాసాదాలు, శిధిలాలై గోచరిస్తూన్నవి.

సభాభవనముందు, తిమ్మన్న ఒక్కడూ నిట్టూర్పల్లె నిలచిపోయిఉన్నాడు...

★ ★ ★